

Wijsheid van de vrouw

Nina, mijn dochter van zeven is bijna jarig en wil graag gaatjes in haar oren. Ik frons. Vind haar nog zo jong, maar ze dringt aan en dus verkennen we op mijn computer de meest kindvriendelijke juweliers in de buurt. Intussen vraag ik haar waaróm ze dat eigenlijk wil. En dan geeft ze een antwoord dat ik niet zag aankomen: *omdat ze zeggen dat ik op een jongetje lijk*. Ik mompel een didactisch antwoord – dat ze zelf wel uitmaakt wie ze is, maar ergens hoop ik vooral dat ze wordt afgeleid door een ander verlangen, naar kleurpotloden of een boek.

Een tweede situatie: winter 2022 – ik werk dan nog bij het Wereldhuis in Amsterdam – dagopvang voor ongedocumenteerden. De Gemeente besluit de winteropvang op volle sterkte te openen waardoor er een heel nieuwe groep naar de stad trekt: veelal jonge Noord-Afrikaanse mannen van wie een groot aantal ook dagelijks naar ons Wereldhuis komt. En dan verandert de sfeer: er wordt gedeald, alarmpinnen van dure kleding liggen op de grond en soms vliegt er zelfs een bord eten door de lucht. Oudere bezoekers doen hun beklag en als coördinator kan ik er niet omheen maatregelen te treffen. En dus huren we beveiligers in, introduceren één keer in de week een vrouwendag waarop mannen dus niet langer welkom zijn en scherpen de regels aan.

Als een van de bezoekers mijn collega vervolgens voor hoer uitmaakt, kan dat rekenen op een week schorsing. De man in kwestie staat buiten te roken en met de beveiligers aan mijn zijde loop ik naar hem toe en vertel hem over ons besluit. Hij kijkt me vorsend aan, neemt een hijs van zijn sigaret en zegt dan in gebrekkig Engels: *wie ben jij om mij te vertellen wat ik moet doen? De enige vrouw naar wie ik luister, is mijn moeder*. Ik val stil. De beveiligers redt me door mijn boodschap nog eens te herhalen en dan druipt de man uiteindelijk vloekend af. Terwijl ik hem nakijk, besef ik twee dingen: dit was een heel intimiderend moment en: voor het eerst in mijn reeds 44-jarige bestaan voel ik mij expliciet als vrouw gediscrimineerd.

Over de wijsheid van vrouwen gaat het vandaag, het zal u niet ontgaan zijn - de leukste wezens! Over wat het betekent om vrouw te zijn – ben je dat pas met oorbellen in? Of als je je koest houdt in een slecht-nieuwsgesprek met een man – tenzij het je zoon is? Wat is in Nederland de huidige status van de vrouw eigenlijk – voor zover je dat al kunt veralgemeniseren? Het leek in ieder geval lang of er sprake was van een opgaande lijn, met op steeds meer fronten steeds meer gelijkwaardigheid tussen mannen en vrouwen, iets waar de grote feministen van weleer ongelofelijk hard voor hebben gestreden. Zoals de afgestudeerde arts Aletta Jacobs, die zich in 1883 in Amsterdam wil inschrijven in het kiesregister, maar het deksel op de neus krijgt. Ze vecht het aan tot op het hoogste niveau en als dat niet werkt, gaat ze met haar vrouwelijke medestanders wekelijks de straat op waar ze in stilte demonstreren, men moest immers niet denken dat ze hysterisch waren!

En in 1922 bereiken ze dan eindelijk hun doel: kiesrecht voor vrouwen. Meer overwinningen volgen – de afschaffing van de zogenaamde wilsonbekwaamheid als vrouwen in het huwelijk treden, bijvoorbeeld, in 1956, de introductie van de pil en het recht op abortus. Er is gestreden, gezweet, gebloed en niet zonder risico zijn heilige huisjes omgeschopt ter bevrijding van de vrouw.

Het wereldberoemde boek de ‘De schaamte voorbij’ uit 1976 van P.C. Hooftprijs-winnares Anja Meulenbelt is daar bij uitstek een voorbeeld van. Ik beschouw haar als een vriendin en las haar boek met knipperende ogen en rode koontjes ook, soms. Het maakte me blij over iemand te lezen die zo duidelijk haar autonomie vond en die bewaakte – zo min mogelijk concessies deed en door roeien en ruiten ging (en gaat!) voor rechtvaardigheid – een betere wereld voor vrouwen, voor iedereen die ongelijk wordt behandeld. Maar ik voelde ook een zekere triestheid. Omdat ik besepte dat de verworven vrijheden en rechten die Anja en de haren hebben bevochten, nu zo vanzelfsprekend zijn geworden, sterker nog: ze onder druk komen te staan. We leven intussen in een tijd van een verontrustende kanteling. Een waarbij mannelijkheid weer de boventoon begint te voeren en dan niet gewone, maar de macho- variant.

Neem Andrew Tate – u heeft misschien wel eens over hem gehoord. Intussen zijn hij en zijn broer door Trump warm in Amerika onthaald terwijl hij veroordeeld is voor onder andere verkrachting, mensenhandel van minderjarigen en mishandeling. Zijn filmpjes heb ik met open mond bekeken: we zien een gladgeschoren man in strakke coltrui over zijn afgetrainde lichaam die dingen zegt als: *vrouwen kunnen niet autorijden en zijn het eigendom van hun man*. En: *Als een vrouw zich misdraagt, heb je alle reden haar te slaan. Het beste kun je haar een vuistslag tegen de kaak geven*. Het is zó absurd dat je denkt naar een of andere zieke parodie te kijken. Maar dat is het niet. En het ergste: deze filmpjes gooien hoge ogen. Met name onder jonge mannen is de boodschap van Tate en de zijnen over mannelijkheid en terugkeer naar de zogenaamde *manosphere*, uitermate populair. En dat leidt er intussen toe dat vrouwelijke docenten in bijvoorbeeld Australië hun baan opzeggen omdat ze steeds respectlozer door hun mannelijke leerlingen worden behandeld. In datzelfde land wordt op dit moment om de vier dagen een vrouw vermoord – en dat percentage stijgt – ook in andere landen. We hebben het dus niet over een tiktokhype die vast wel overwaait, maar over een levensgevaarlijke ontwikkeling die liever vandaag dan morgen een halt moet worden toegevoerd.

We zijn, als u het mij vraagt, in het hufter-tijdperk beland – met heersers en tirannen, narcistisch machtsvertoon en een totale allergie voor alles wat kwetsbaar is, wat ook maar enigszins afwijkt van hun simplistische boodschap. Er ontstaat een rare hang naar conservatisme – in Amerika zijn bijvoorbeeld de *tradwives* in opkomst: traditionele vrouwen die de gesteven schort weer hebben omgeknoopt en met prachtig gecoiffeerde haren de kippenboutjes voor hun mannen garen – dat alles trots op Instagram delend.

Ik zag het en dacht aan die beroemde zin uit Spreuken 31: *een degelijke huisvrouw, wie zal haar vinden – haar waarde gaat koralen te boven!* Maar dan had ik de vertaling van Alex van Heusden nog niet gelezen en nu wordt het interessant, want in het Hebreeuws staat er namelijk iets heel anders, u heeft het net gehoord: een vermogende vrouw. En natuurlijk – zij moet voor de kinderen zorgen, eten in de pan regelen, het is ook een tekst van minstens 2500 jaar oud, afkomstig uit een patriarchale samenleving, maar ze blijkt nog zoveel méér in haar mars te hebben: haalt leeftocht uit verre landen; plant een wijngaard uit de opbrengst van haar handarbeid en strekt haar handen uit naar de behoeftigen. Ik lees deze tekst vooral als een ode aan de veelzijdigheid van de vrouw, haar zachte, sterke krachten, zonder wie alles zou instorten. Het heeft ook de vorm van een lofdicht en Alex durfde zelfs te fluisteren dat die misschien wel door een vrouw geschreven is! Wie had er dan in de vertaling huisvrouw van gemaakt? Het zijn bij uitstek woorden die vandaag luidkeels moeten klinken: *mogen haar daden worden bejubeld in de poorten van de stad!*

Intussen heb ik een jaar de Maya Angelou Opvang gecoördineerd. Alle bewoonsters, vrouwen zonder verblijfsvergunning, veelal afkomstig uit Afrika hebben grote en kleine butsen opgelopen en druppelsgewijs beginnen ze hun verhalen te vertellen – walgelijke soms, over verkrachting, geweld en racisme. Er is stress, slapeloosheid en opvallend veel onderbuikklachten, maar er is ook 'sisterhood' en ik ben iedere keer weer ontroerd door hun veerkracht, het rechte van de rug en met een kleine glimlach zeggen: morgen wordt beter dan vandaag. Is dat een bezwering? Een holle frase tegen de ellende in? Ik geloof dat niet. Het is de wijsheid van de vrouw. Aan het einde van de Eerste Wereldoorlog schreef de dichteres Henriette Roland Holst: *dit is het zekere weten – naar volmaakte liefde stijgt alles mee.*

Liefde mensen, blijft het antwoord – simpeler kan mijn boodschap niet zijn vandaag. Ook die manosphere-mannetjes, de Wereldhuisboefjes, al die blaaskaken, moeten, na de corrigerende tik, gewoon een aai over de bol krijgen. We zullen ze overrompelen met zachte krachten, mannelijk, vrouwelijk – wie we ook zijn. Dit zingen we: de zachte krachten zullen overwinnen.

En mijn dochter Nina? Ze zit op judo. Gooit alle grote jongens handig op de mat. Zonder oorbellen...